POLITIČKI ASPEKT GLOBALIZACIJE

Geografske osnove globalizacije
6. Predavanje

Izv. prof. dr. sc. Jelena Lončar

ISHODI UČENJA

- Znati navesti i objasniti glavne pojmove koji određuju politički aspekt globalizacije.
- Tumačiti značenje pojmova fundamentalizam, terorizam, radikalizam i separatizam.
- Razumjeti utjecaj globalizacije na nacionalne države te shvatiti uzročno-posljedične veze i odnose koji se javljaju između nacionalnih i nadnacionalnih institucija.
- Protumačiti različite vrste državnih uređenja – (kon)federalizam i unitarizam.
- Objasniti političko-geografsku ulogu države u globaliziranoj ekonomiji.

Odnos globalizacije i politike

- *Politička globalizacija:* jedinstvenost i proturječnost politika i političkih odnosa koji postoje u okviru i između država, saveza država i regija.

- Politička globalizacija - odnosi se na prijenos mjesta donošenja odluka s državnih na međunarodne organizacije i institucije.

- To se ostvaruje međudržavnim integracijama (npr. EU i NATO).

Tri isprepletena oblika globalizacije i politike

- 1. Nastajanje globalnog političkog poretka,
- 2. Stvaranje nacionalnih država,
- 3. Rast regionalističkih partikularizama.

Doprinosi i kompromisi političke globalizacije

Razina	Doprinosi	Izazovi
Pojedinci	Osnaživanje građana; sudjelovanje u pitanjima izvan nacionalnih granica; veća mobilnost i mogućnosti.	Erozija nacionalnog identiteta; sukob lokalnih interesa i globalnih obveza; politički otpor globalnim normama i nacionalizam.
Poduzeća	Usklađivanje propisa stvara predvidljivija okruženja; viši standardi, reputacija i legitimnost; inovacije u korporativnom upravljanju.	Veći troškovi i upravljačko opterećenje; manja sloboda i fleksibilnost; neizvjesnost zbog geopolitičkih sukoba.
Države	Multinacionalna suradnja; transparentnost i odgovornost; zajedničko rješavanje složenih globalnih izazova.	Ograničavanje suvereniteta; unutarnji sukobi i napetosti; nejednakost u moći i odlučivanju.

Izvor: Alkharafi, N., Alsabah, M., 2025: Globalization: An Overview of Its Main Characteristics and Types, and an Exploration of Its Impacts on Individuals, Firms, and Nations, Economies 13, 19.

Politička (ne)stabilnost pojedinih dijelova svijeta

- Da li je ona posljedica globalizacije?
- Kraj Hladnog rata nije dokinuo ratove i sukobe u svijetu.
- Od 1948. - 1991. g., broj oružanih sukoba u svijetu povećao se za 3 puta.
- Građanski ratovi na etničkoj ili vjerskoj osnovi – pr. Afrike, Kavkaskih država, južne Azije i sl.

Fundamentalizam

Je li je fundamentalizam:

- Politički koncept?
- Religijski koncept?
- Borba protiv modernizma?
- Nešto drugo?

- Fundamentalizam - podrazumijeva vraćanje na temeljne istine i praksu neke religije i ideologije, naučavanja; isključiv nastup, pod izlikom vraćanja na izvor, prema drugim pogledima na svijet i religijama (www.enciklopedija.hr).

- Pojam je prvotno bio vezan uz religiju, a ne politiku.

- Razlikujemo kršćanski, islamski i židovski fundamentalizam.

- Postoje i osobni, lokalni te globalni fundamentalizam.

VJERSKI FUNDAMENTALIZAM U SVIJETU

- U određenim europskim državama odn. zajednicama u društvenom i političkom životu jak je islamski fundamentalizam.
- U SAD, Kanadi - kršćanski fundamentalizam te u Brazilu cionizam (od 1980-ih).
- Države središnje Azije – dominiraju oba tipa fundamentalizma.

Sl. 1. Utjecaj fundamentalizma na politički i društveni život u svijetu

Izvor: http://control.teacher.edutronic.net/religious-fundamentalism-around-the-world/

Negativne konotacije fundamentalizma

- Posljedice napada na SAD 11. rujna 2001. - pojam fundamentalizam se poistovjećuje s islamskim fundamentalizmom.

◦ <u>Česti sinonimi:</u>

- Islamski ekstremizam,
- Totalitarni islam,
- Militantni islam,
- Radikalni islam,
- Islamizam,
- Džihadizam.

Globalni terorizam

- Primjena oružanog i drugoga nasilja, najčešće protiv nedužnih osoba, radi ostvarenja političkog ili nekoga drugog cilja te izazivanja straha.

- Obilježava ga:
- Sustavnost u uporabi nasilja (ili prijetnji nasiljem),
- Pretežno politička motivacija (borba za društvene promjene, politički utjecaj ili vlast),
- Promišljen izbor izravnih žrtava te onih neizravnih (širenjem straha),
- Kršenje ljudskih prava i dr.

Tipovi terorizma

- Državni terorizam – bivši SSSR, Sj. Koreja, Kambodža,...
- Protudržavni ili pobunjenički terorizam: primjena terora od strane manjih političkih organizacija ili skupina; uglavnom je riječ o selektivnom terorizmu žrtve kojega su državni predstavnici, nositelji vlasti i sl.
- S obzirom na ideološku zasnovanost: ljevičarski, desničarski, nacionalistički, separatistički, rasistički, islamistički i dr.
- Selektivni i neselektivni terorizam: prema odabiru žrtava
- Unutardržavni i međunarodni terorizam.

- Revolucionarni (npr. u Francuskoj i Listopadskoj revoluciji 1917.) i kontrarevolucionarni terorizam,
- Kolonijalistički i antikolonijalistički terorizam,
- Ratni terorizam: protiv civilnoga stanovništva u ratu,
- Individualni terorizam: pojedinačna teroristička djela.

OPASNOST OD GLOBALNOG TERORIZMA

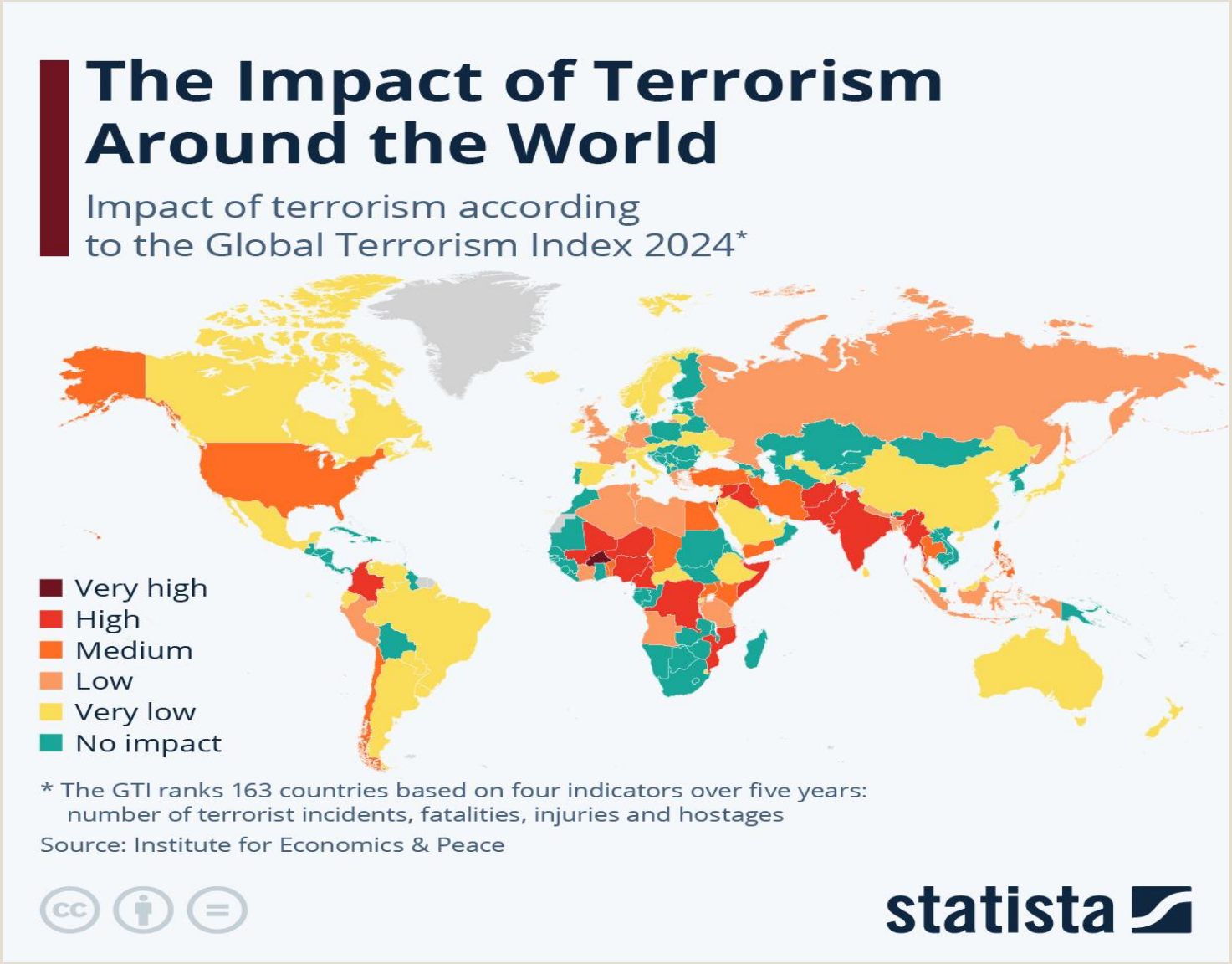

Sl. 2. Stanje i utjecaj globalnog indeksa terorizma po državama, 2024.

Izvor: www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/terrorism-spreading-less-deadly-2017/

GLOBALNI INDEKS TERORIZMA

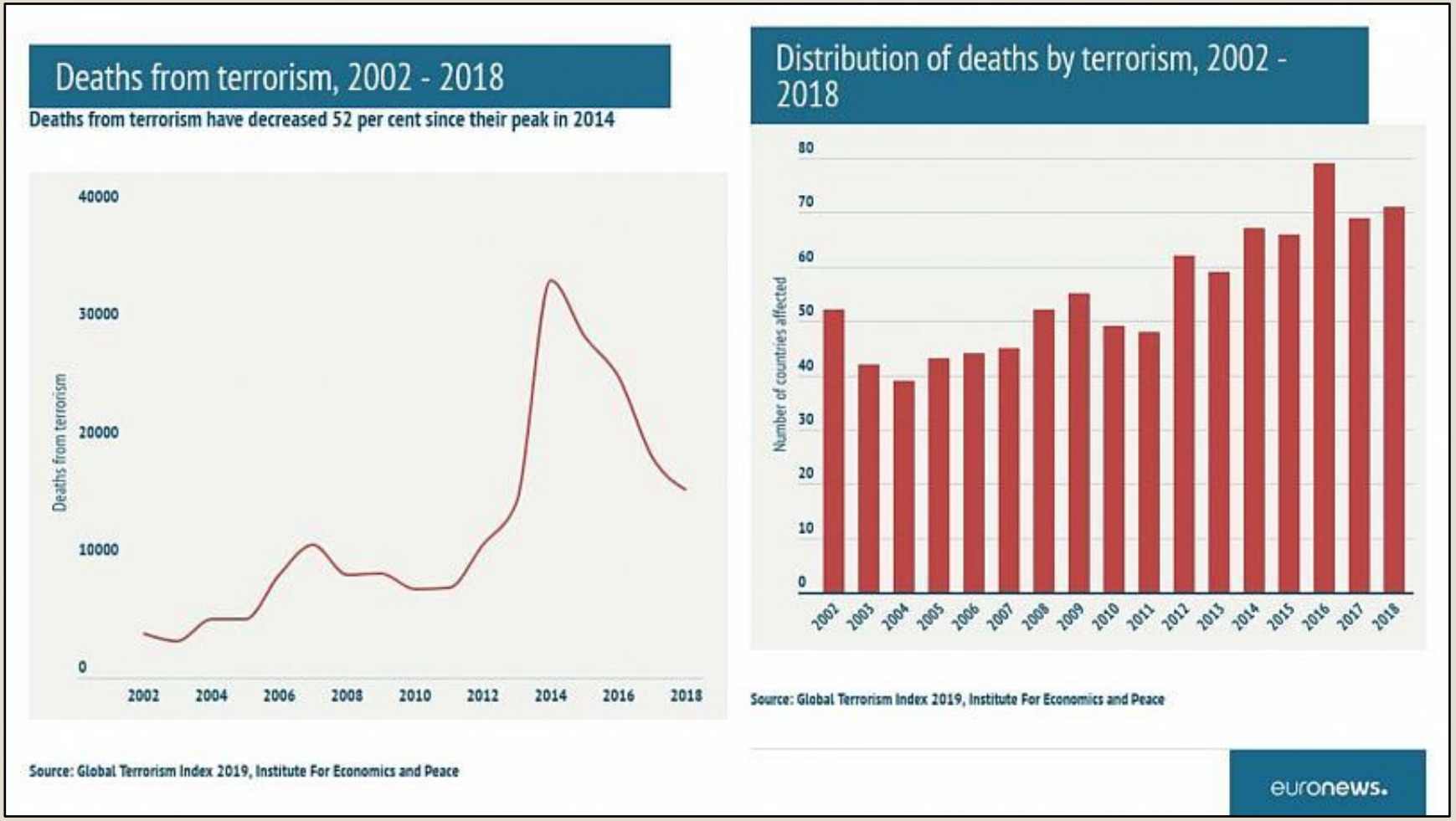

Sl. 3. Globalni indeks terorizma prema distribuciji i broju poginulih, 2002. - 2018.

Izvor: I https://www.euronews.com/2020/01/16/global-terrorism-index-europe-and-mena-director-discusses-latest-report 9.

SMRTI UZROKOVANE TERORIZMOM

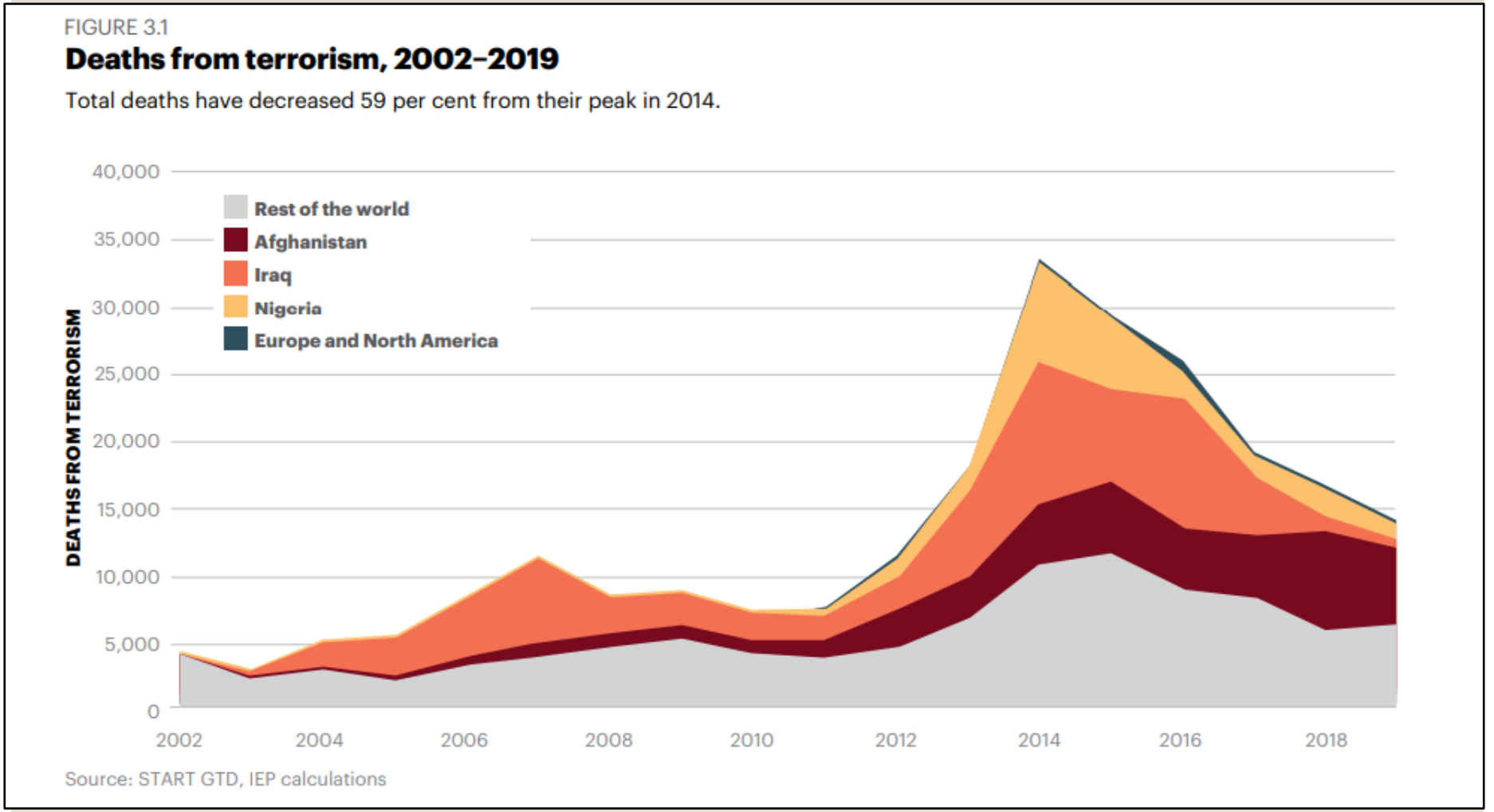

Sl. 4. Smrti uzrokovane terorizmom, 2000. - 2019.

Izvor: https://impakter.com/global-terrorism-continues-its-5-year-decline/

- Broj smrtnih slučajeva od terorizma porastao je na 8352 u 2023. godini
- To je ***povećanje od 22 %*** u odnosu na prethodnu godinu.
- Države s najvećim brojem napada koji nisu pripisani skupini bile su Mjanmar, Burkina Faso, Mali i Pakistan.
- Od 3350 terorističkih napada zabilježenih u 2023. godini, **54 %** pripisano je nekoj skupini.

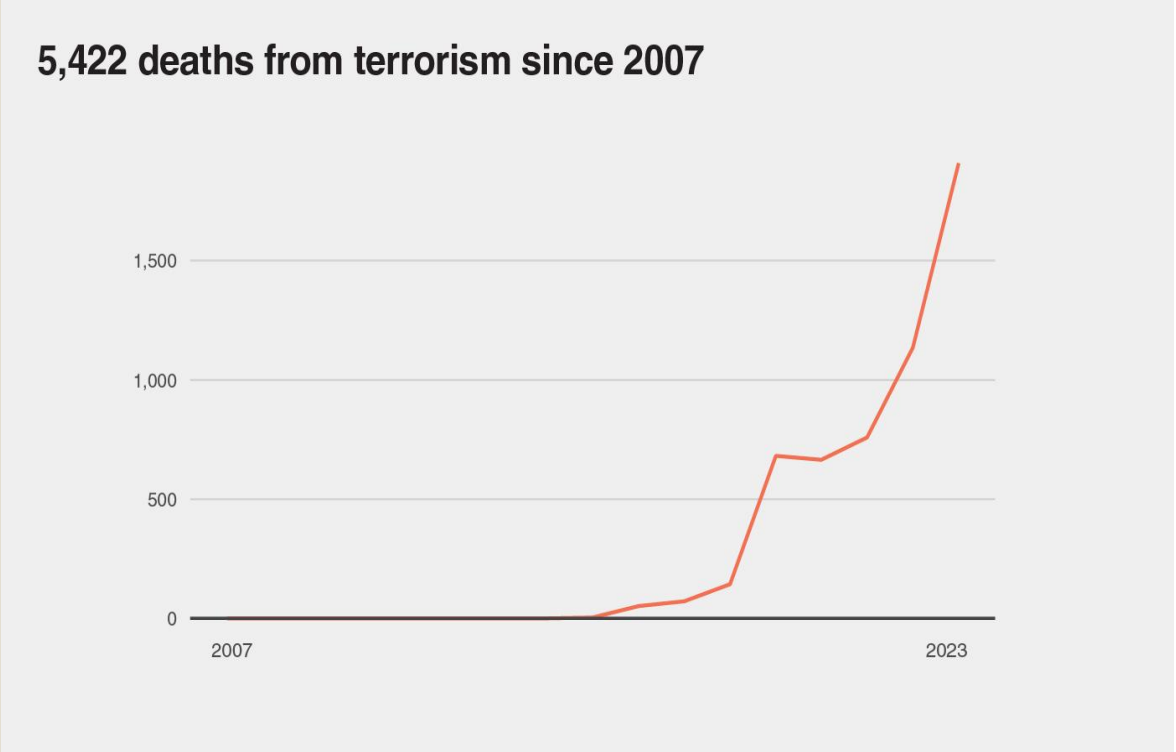

Izvor: https://resonantnews.com/2024/03/14/global-terrorism-a-summary/

- Utjecaj terorizma postaje sve ***koncentriraniji -*** teroristička aktivnost ostaje vrlo koncentrirana u malom broju zemalja.

- Samo deset zemalja činilo **je 87 %** svih smrtnih slučajeva od terorizma u 2023. godini.

- Ova koncentracija terorističke aktivnosti intenzivirala se tijekom posljednjeg desetljeća.

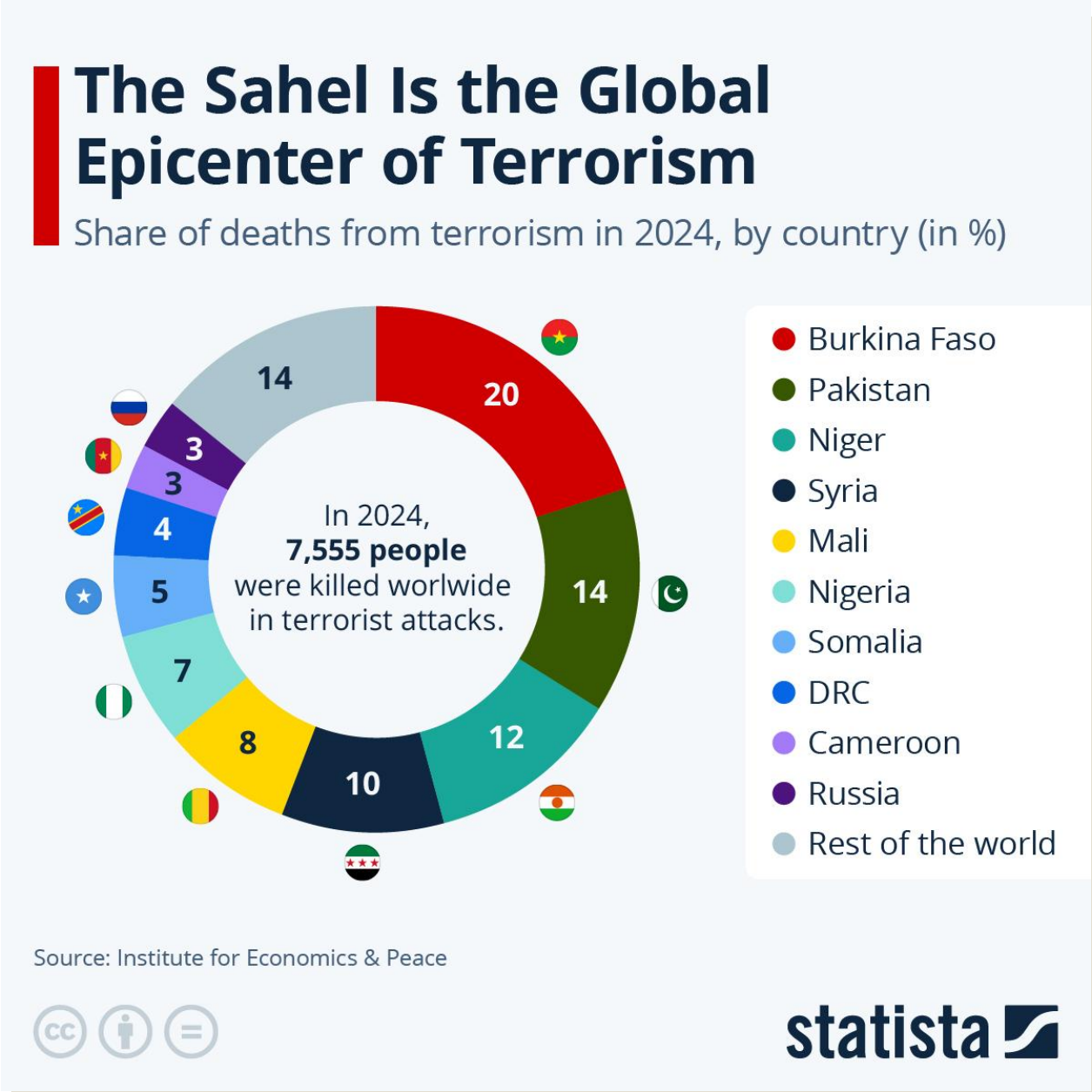

UDIO SMRNIH SLUČAJEVA OD TERORIZMA PREMA DRŽAVAMA, 2024.

Najsmrtonosniji napad 2023. godine izveo je Hamas na Izrael.

Četvrti najsmrtonosniji napad izvela je TEHRIK-E TALIBAN PAKISTAN (TTP) u Pakistanu.

Pakistan je najpogođenija država u regiji i od 2019. godine bilježi kontinuirani porast broja incidenata i smrtnih slučajeva.

Sl. 5. Globalni centar terorizma

Izvor: https://www.weforum.org/agenda/2016/04/terrorism-is-on-the-rise-but-there-s-a-bigger-threat-we-re-not-talking-about/

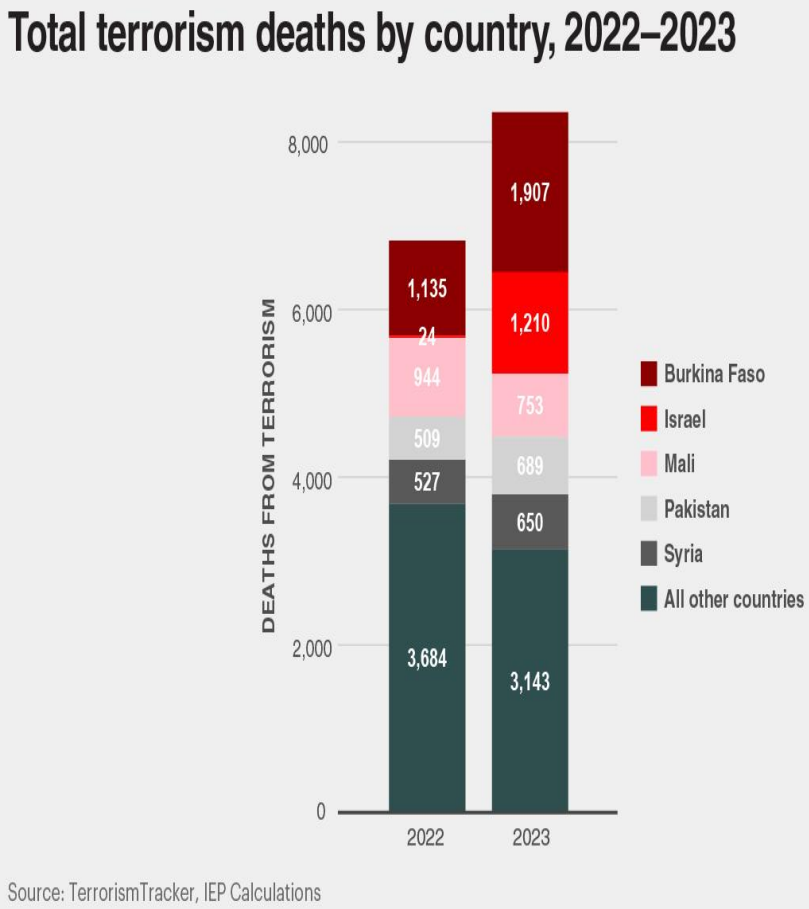

- Izrael je zabilježio najveći porast broja smrtnih slučajeva od terorizma, s 24 na ***1210*** smrtnih slučajeva.
- Napad ***Hamasa u Izraelu*** - najveći pojedinačni teroristički napad od početka GTI-a, najveći od 11. rujna i jedan od najvećih terorističkih napada u povijesti.
- *Četiri terorističke skupine* odgovorne za najviše smrtnih slučajeva 2023. godine: Islamska država (IS), Hamas, Jamaat Nusrat Al-Islam wal Muslimeen (JNIM) i Al-Shabaab.

Izvor: https://resonantnews.com/2024/03/14/global-terrorism-a-summary/

- **Epicentar terorizma** pomaknuo se s Bliskog istoka u regiju Središnji Sahel u subsaharskoj Africi.
- Ona sada čini više od polovice svih smrtnih slučajeva od terorizma.
- Unatoč napadima Hamasa 7. 10.2023., broj terorističkih incidenata smanjio se na Bliskom istoku, zajedno sa Sjevernom Afrikom, Europom i Sjevernom Amerikom.
- Islamska država (IS) i Jamaat Nusrat Al-Islam wal Muslimeen (JNIM), franšiza Al-Qaide, ***najaktivnije*** su terorističke organizacije.
- ***Burkina Faso*** pretrpjela je najgori utjecaj terorizma, s porastom broja smrtnih slučajeva za **68 %** unatoč smanjenju napada za 17%.
- Terorizam u zemlji pogoršava se svake godine od 2014. godine.

NEKI OD UZROKA TERORISTIČKIH NAPADA

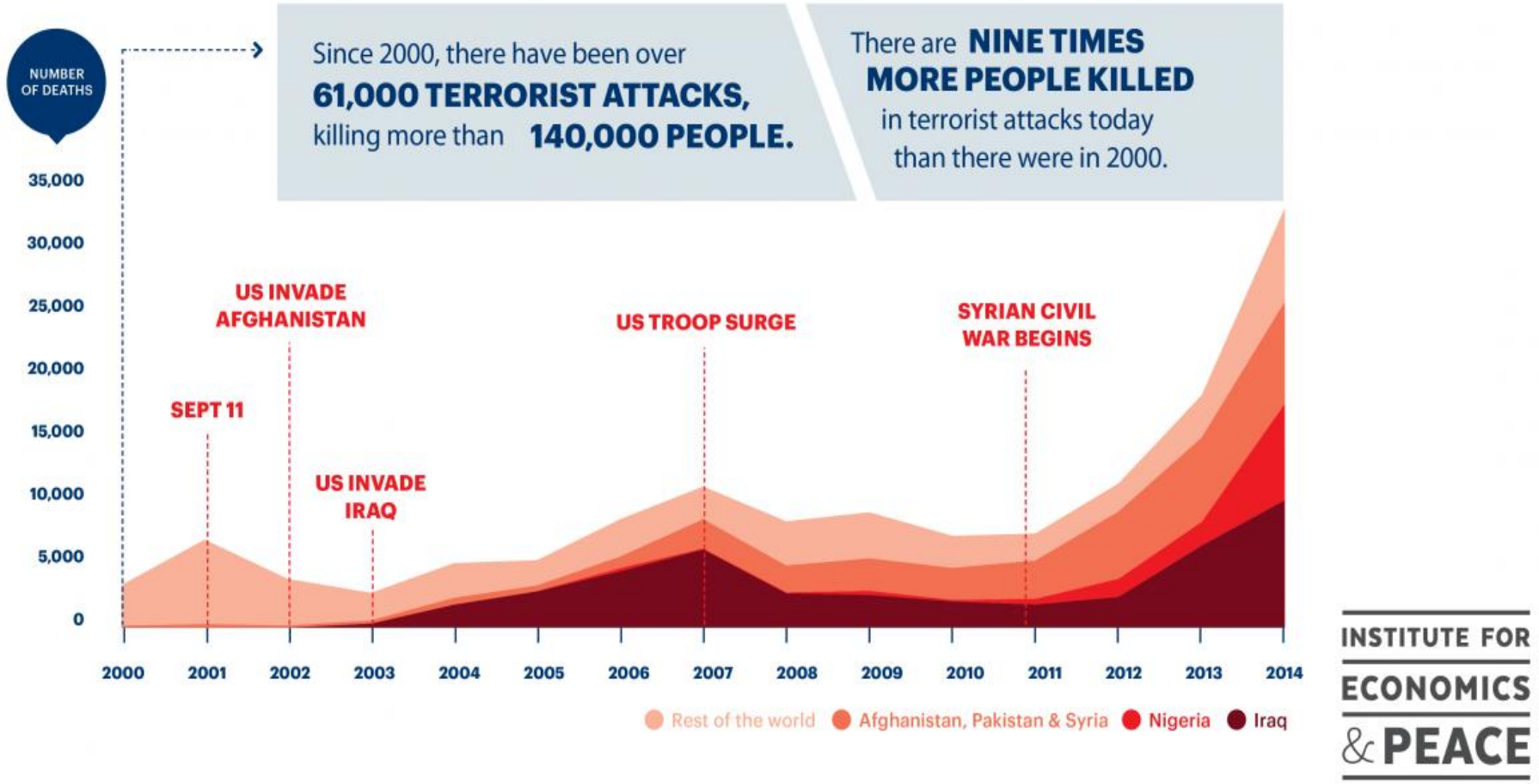

Sl. 6. Događaji koji su potaknuli rast terorističkih napada, 2000. – 2014.

Izvor: https://qz.com/552334/more-people-died-from-terrorism-last-year-than-ever-before-and-mostly-in-these-five-countries/

Razlozi terorističko djelovanja - SAD

- Na prvom mjestu prema istraživanju u SAD, provedenom 2018. g., glavni razlozi globalnih sukoba su: vjerska uvjerenja, moć, ekonomija odn. lažne vijesti i dr. razlozi.

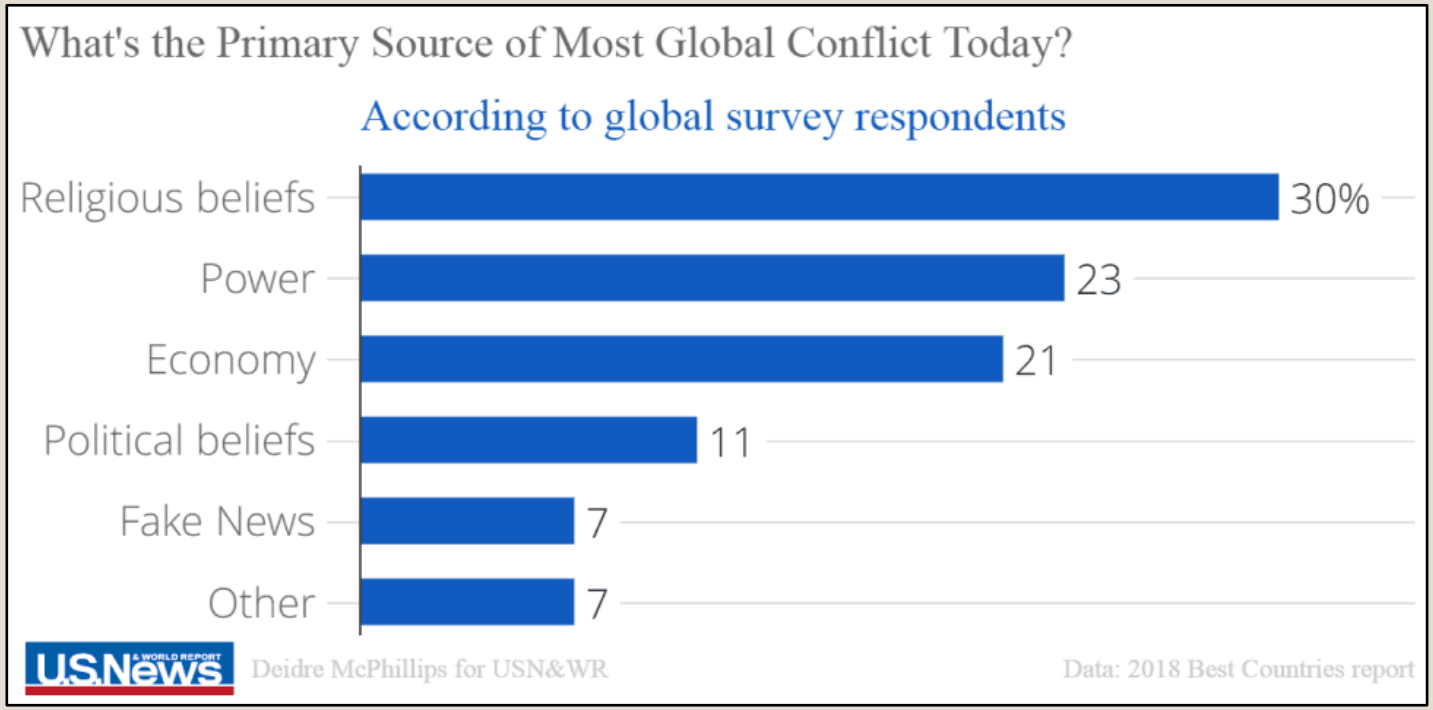

Sl. 7. Tko je kriv za globalne konflikte?

Izvor: https://www.usnews.com/news/best-countries/articles/2018-01-23/tribal-divisions-created-by-religion-most-harmful-in-global-conflict-experts-say

UZROCI TERORORIZMA NA ZAPADU

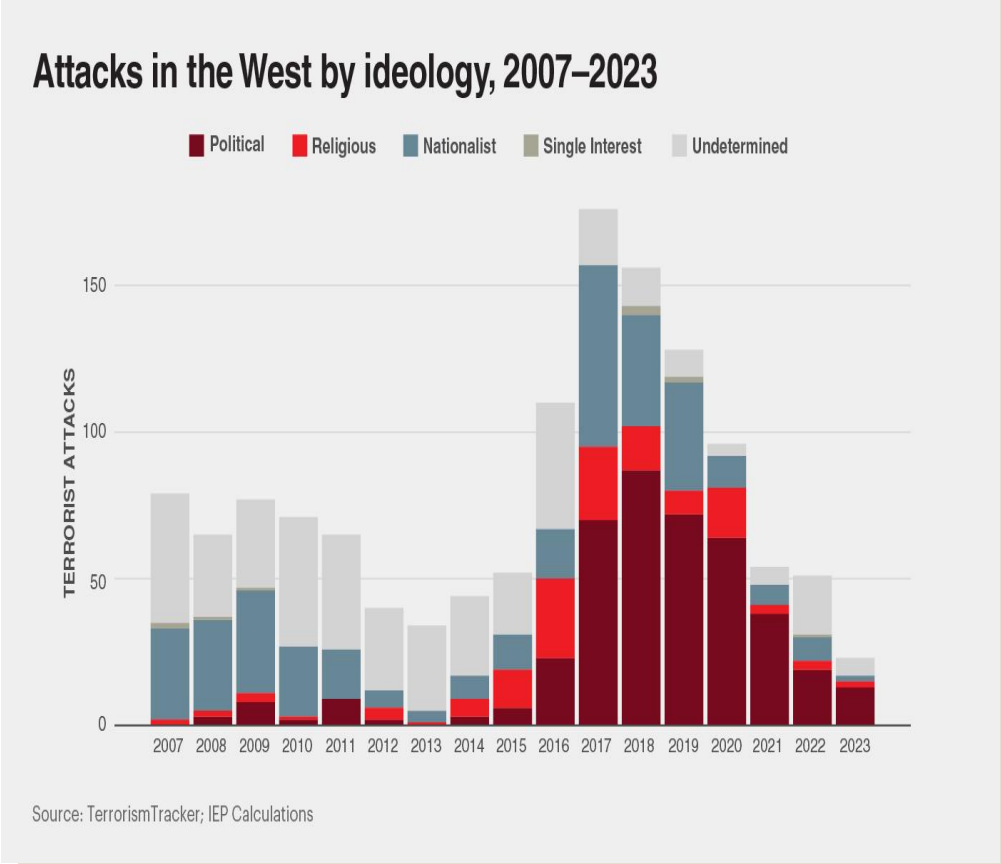

Izvor: https://resonantnews.com/2024/03/14/global-terrorism-a-summary/

Teroristički incidenti u zapadnim demokracijama zabilježili su *pad od 55 %* u usporedbi s prethodnom godinom.

Bilo je 23 napada u kojima je poginula 21 osoba, što je 15-godišnji minimum.

SAD je zabilježio 76 % tih smrtnih slučajeva u 7 napada.

5 od ovih napada povezano je s ***pojedincima s krajnje desničarskim uvjerenjima*** - no nijedan nije imao povezanost s krajnje desnom skupinom.

TERORIZAM U EUROPI

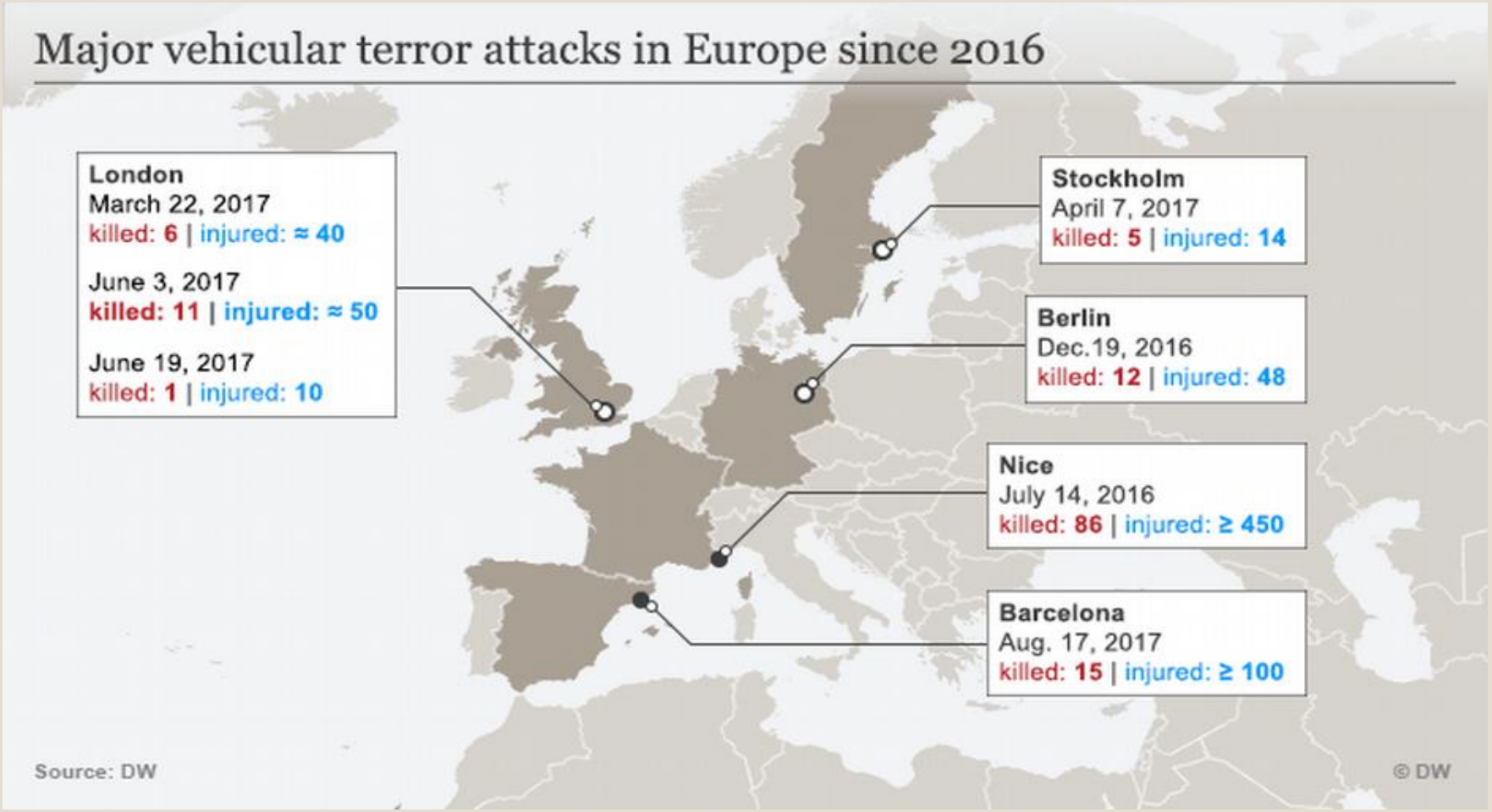

Sl. 8. Posljedice napada vozilima u Europi, 2016.

Izvor: https://www.dw.com/en/cities-struggle-for-security-in-light-of-terrorist-attacks/a-40471084

- Najviše terorističkih napada prema broju poginulih zabilježile su Španjolska, Ujedinjeno Kraljevstvo, Norveška i Francuska.

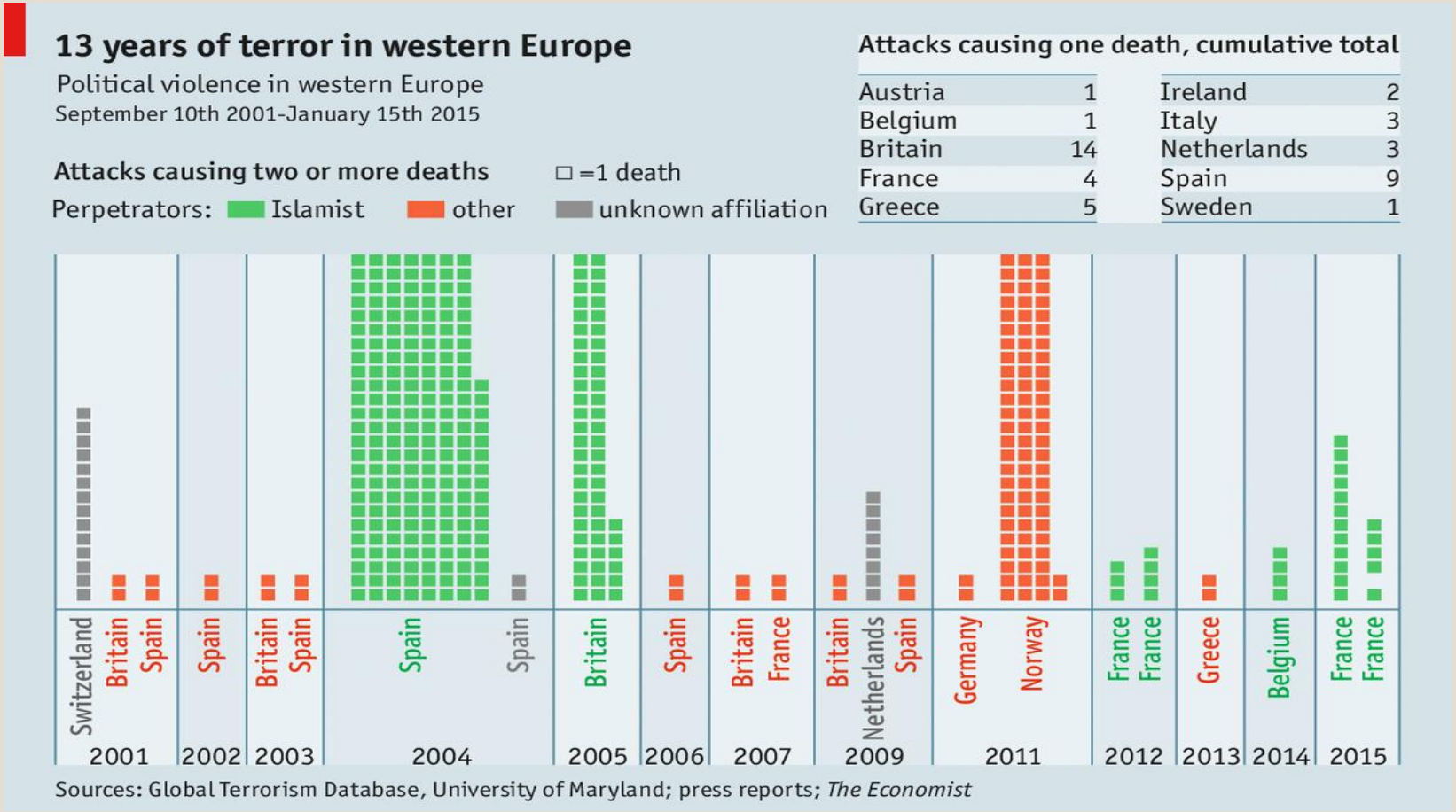

Sl. 9. Političko nasilje u zapadnoj Europi, 2001. – 2015.

Izvor: Global Terrorism Database, www.start.umd.edu/data-tools/global-terrorism-database-gtd

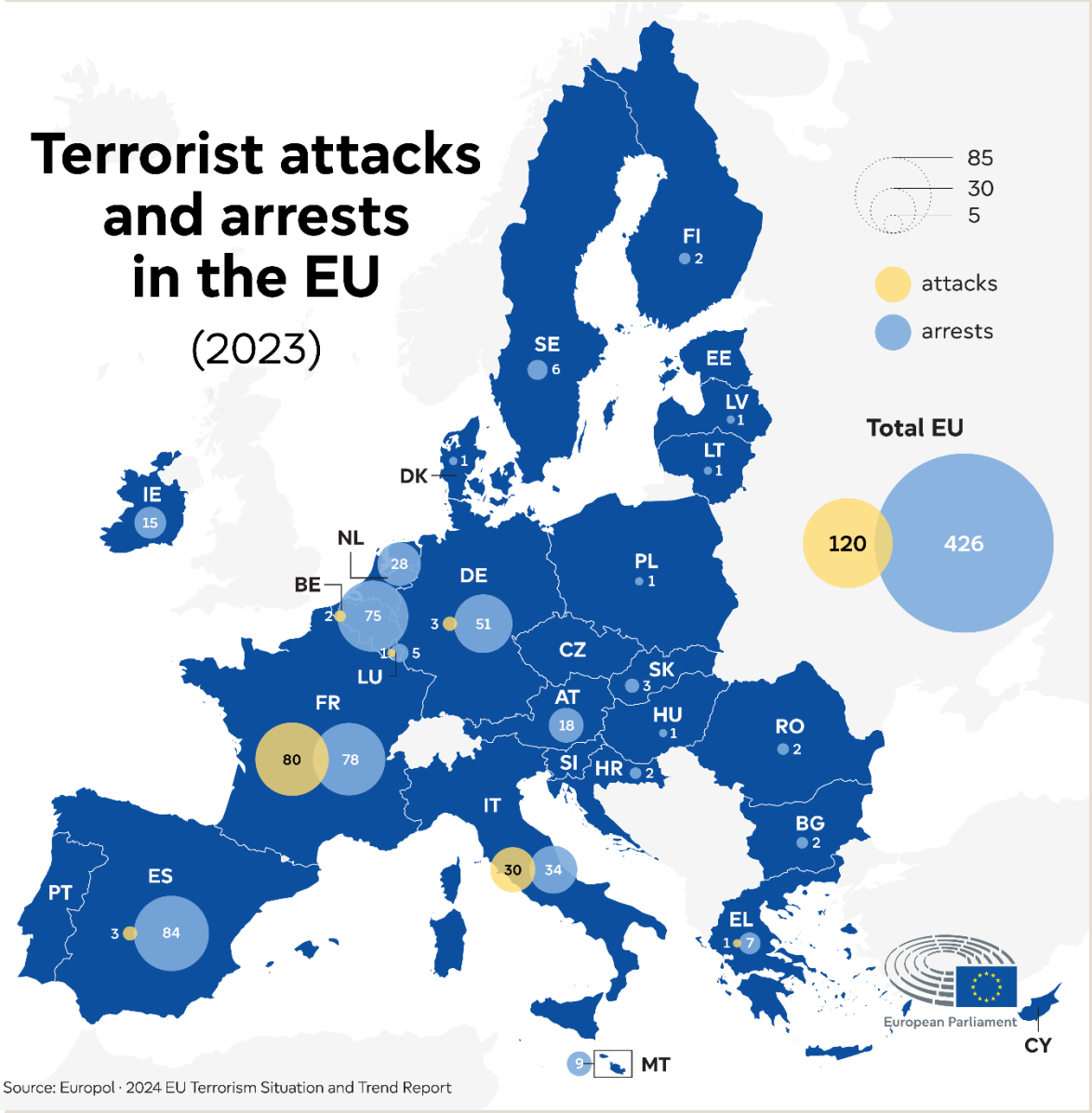

Prema **Europolu** ukupno je 2023. bilo 426 uhićenja vezanih uz terorizam.

Pokušaja terorističkih napada – 120.

Najveći broj terorističkih napada bilo je u – Španjolskoj, Francuskoj, Belgiji i Njemačkoj

Prema podacima Europola, Zap. Europa nesigurnija je od Srednje, JI i Sjeverne Europe.

Source: https://https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20250124STO26468/terrorism-in-the-eu-trends-terror-attacks-and-arrests-in-2023

- Od kraja 1960-ih brojne terorističke organizacije djelovale su u nekoliko zapadnoeuropskih država.

- **Ljevičarske** terorističke skupine provodile su uglavnom selektivni terorizam - usmjeren na predstavnike vlasti i simbole kapitalizma.

- **Desničarske** terorističke skupine su poduzimale neselektivne napade s velikim brojem civilnih žrtava - npr. bombaški napadi neofašističkih organizacija u Milanu 1969., Bresci 1974., Bologni i Parizu 1980. g.

TERORISTIČKO DJELOVANJE U SVIJETU

- Početkom 2000-ih terorizam je ostao izražen na dijelu Bliskog istoka,
- u pojedinim područjima Indije i Pakistana (posebno u Kašmiru),
- u Šri Lanci,
- u Afganistanu te u dijelovima Srednje Azije,
- na Filipinima,
- u Kolumbiji,
- u nizu afričkih zemalja zahvaćenih državnim raspadom (Sudan, DR Kongo i dr.),
- u Rusiji (zbog statusa Čečenije),
- u Turskoj (KURDI).

Pitanje terorizma u međunarodnim odnosima

- Poseban je slučaj terorizam u palestinsko-izraelskim odnosima.
- Nakon stvaranja Izraela nastao je niz palestinskih borbenih organizacija, od kojih pojedine povremeno primjenjuju terorizam i postupno odustaju od njega.
- AL-FATAH; PALESTINSKA OSLOBODILAČKA ORGANIZACIJA.
- Druge svoju borbu zasnivaju pretežno na terorizmu.

Sl. 10. Obilježja Palestinske oslobodilačke fronte

Izvor:https://palestine.dk/contact/

DEMOKRACIJA I GLOBALIZACIJA

- Demokracija:

- *Pov.* vladavina slobodnih građana putem predstavnika izabranih direktnim izborima (u antičkoj Grčkoj).

- *Pol.* (u 20. st.) državno odn. društveno uređenje zasnovano na ustavu i zakonodavstvu koje jamči političke slobode i ravnopravnost svih građana, privatno vlasništvo, slobodnu tržišnu konkurenciju, višestranački politički pluralizam, smjenjivost vlasti putem redovitih slobodnih izbora, autonomnost lokalne samouprave i važnih institucija, punu slobodu i nezavisnost.

- *Sociol. pol.* načelo društvene jednakosti i ravnopravnosti pojedinca unutar neke društvene zajednice.

(Izvor: https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search)

VRSTE DEMOKRACIJE

- Ekonomska demokracija *pol. ekon.* organizirano sudjelovanje radnika i drugih zaposlenih u vlasništvu kako bi bili zainteresiraniji za uspjeh poduzeća;

- Građanska demokracija *pov.* društveni poredak zasnovan na političkoj ravnopravnosti pojedinaca;

- Industrijska demokracija *sociol. pol.* teorija i praksa suodlučivanja radnika u upravljanju poduzećem;

- Liberalna demokracija *sociol. pol.* suvremena doktrina i praksa koja nastoji uvažavati i na pogodan način povezati liberalna načela zaštite pojedinca kao najveće vrijednosti i demokracije kao vladavine većine;

- Narodna demokracija *pov. ideol.* totalitarni sustav jednopartijskog komunističkog režima u zemljama pod dominacijom SSSR-a 1945. — 1989., potpuno iskrivljen, izokrenut prvobitni pojam demokracije.

(Izvor: https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search)

Četiri vala demokratizacije

1. *Tranzicija* s nedemokratskog na demokratski oblik vladavine: 1828. –1926. g.

2. Postupna *obnova demokratskih režima* u Japanu i srednjoj Europi (Zapadna Njemačka, Austrija, Italija): 1943. – 1963. g.

3. *Osnivanje demokracija u južnoj Europi*, ugl. na mediteranskom području (Španjolska, Portugal, Grčka), i J. Americi (Argentina, Urugvaj, Bolivija): 1974. – 1989. g.

4. Demokratizacija *bivših komunističkih država*: od 1990. g.

Država i državnost

- Država – centralni koncept u političkom i geografskom smislu.
- Platon (4. st. pr. Kr.) definira koncept idealne države.
- Srednjovjekovna država – obilježava je rascjepkanost.
- Moderna država nastaje od 19. st. na ovamo.
- Države – rezultat promjena povijesnih i institucionalnih prilika.
- Nisu nešto što se podrazumijeva.

alamy stock photo
B7R1YD
www.alamy.com

Sl. 11., 12. i 13. Primjer razvoja država odn. promjena političke karte u Europi tijekom stoljeća

Izvor: gorhistory.com; https://www.alamy.com/stock-photo/europe-middle-ages.html

Halford J. Mackinder

- Teritorij je često vrlo ograničen resurs.
- **Halford J. Mackinder** (1861. - 1947.)- brit. geograf i geopolitičar.
- određene karakteristike Zemljine površine i topologija stvaraju kritične mete za teritorijalno natjecanje.
- Uveo je pojmove **Heartlanda i Rimlanda** kao ključne u promišljanju geopolitike svog vremena.

HARTLAND I RIMLAND

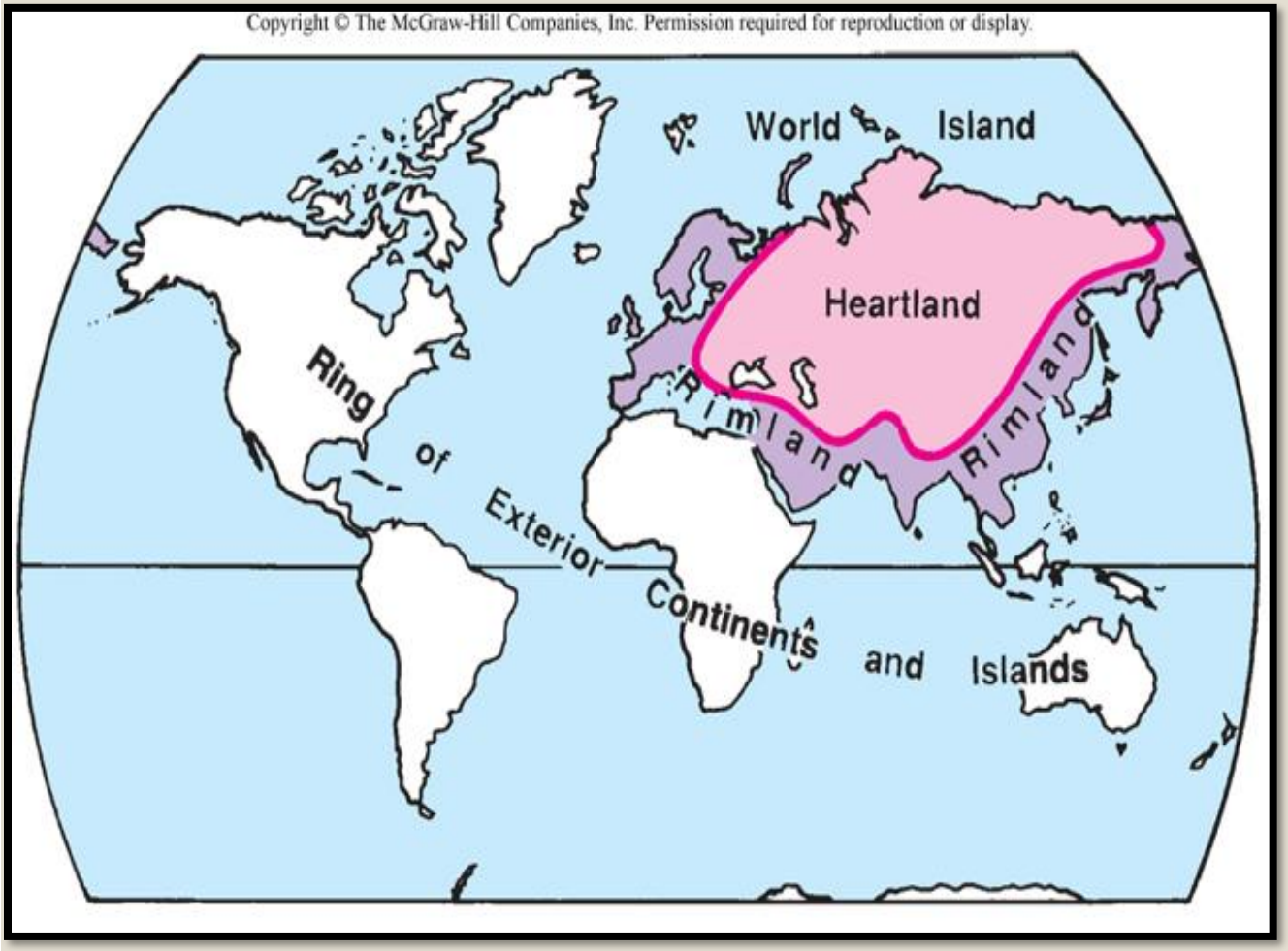

- Prema Mackinderu, **Heartland** je politički najvažniji dio svijeta.
- Tko upravlja Heartlandom - upravlja i svijetom.
- Veći dio svijeta ubrojio je u Vanjski prsten – on nema neko veliko političko značenje.

Sl. 14. Podjela svijeta prema Mackinderu

Izvor: McGraw-Hill Companies, Inc., https://www.mheducation.com/

PROBLEMATIKA SUVREMENE DRŽAVE

- Suvremena država nalazi se u procesu ubrzane transformacije.
- Utjecaj globalizacije na države?
- Jačanje ili slabljenje suvereniteta?
- Ukidanje državnih granica?

Teorija suvereniteta

- Ivo Krbek (1890. – 1966.)- hrvatski političar, pravnik, profesor i akademik.
- Objavio velik broj radova iz područja upravnoga prava te teorije države i prava.

- Moderna država djelo je renesanse (Lozina, 2006).

- ***Teorija suvereniteta*** - zbog političkih potreba države novog vijeka koja se emancipirala od unutarnjih i vanjskih slabosti srednjovjekovne države.

- Ova teorija je refleksija na nedostatke srednjovjekovne države.

Klasično međunarodno pravo počiva na sljedećim postavkama:

a) Subjekt međunarodnog prava su nacije, odnosno nacionalne države kao sudionice strategijske igre međunarodnih odnosa;

b) Države uživaju zbiljsku neovisnost i djeluju autonomno prema vlastitim preferencijama;

c) One se brane od opasnosti i jamče sigurnost građana i slijede isključivo vlastite interese;

d) Svatko može sklapati koalicije sa svakim u interesu povećanja vlastite moći i sigurnosti.

ODNOS DRŽAVE I GLOBALIZACIJE

- Porast međunarodnih i transnacionalnih organizacija: UN i njegove organizacije, posebne lobističke grupe i socijalni pokreti.
- To je promijenilo je oblik i dinamiku i države i društva.
- Jačanje procesa regionalnih i globalnih veza uklonilo je razliku između vanjskih i unutarnjih pitanja, između međunarodne i domaće politike.
- Imamo li danas krizu države?

- Kapaciteti nacionalnih država su s jedne strane smanjeni, a s druge prošireni.

- Niz funkcija ne mogu se više obavljati u izolaciji od globalnih i regionalnih odnosa i procesa.

- Novostvorene regionalne i globalne veze prelaze nacionalne granice, ali globalizacija nipošto ne znači ***kraj politike***.

- **Nacionalna država** još uvijek posjeduje velike prostore djelovanja u bitnim područjima politike kao što su: ekonomska, socijalna i ekološka politika.

- »**Globalno upravljanje**« *(global governance)* - ipak dominantno u rukama Zapadnih država.

- Da li je cjelokupan proces globalizacije u njihovim rukama?

- Skeptičnost prema svjetskoj multipolarnosti.

- Prema S. Huntingtonu **9 je glavnih civilizacija** u svijetu koje mogu doći u sukob jedna s drugom.
- Njegova podjela bila je podložna brojnim kritikama – nejednaki kriteriji za određivanje civilizacija tj. njihovih granica.

Sl. 15. Civilizacije predstavljene u knjizi "Sukob civilizacija", S. Huntingtona

Izvor: https://worldview.stratfor.com/article/why-civilizations-really-clash

Sl.16. Shematski prikaz jačine potencijalnog konflikta između civilizacija

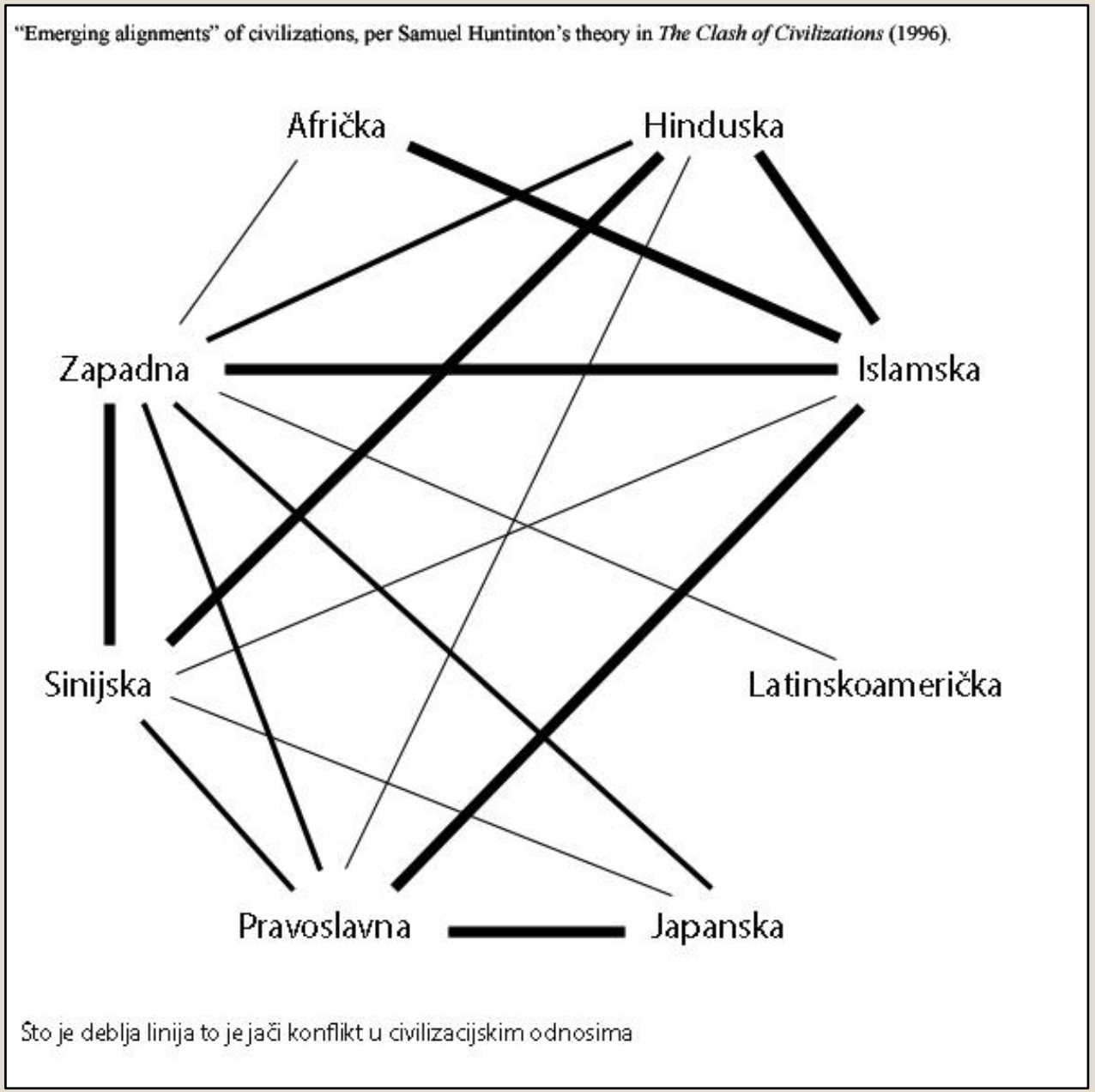

Izvor: https://www.slideshare.net/fatinnazihahaziz/future-of-civilizations

AUTONOMAŠTVO I SEPARATIZAM

- Dovodi do stvaranja državne nestabilnosti iznutra.
- Ugl. prisutni u centraliziranim državama.
- **Regionalizam ≠ separatizam**
- Autonomija > samostalnost u donošenju zakona te autonomna prava na određenom prostoru.
- Izražava geografsku, kulturnu i etničku posebnost.
- Ima manje ovlasti od federalne jedinice i jednostavnija politička tijela.
- Autonomizmu je svrha dobivanje veće autonomije u odnosu na središnju vlast u okviru države.

Separatizam

- Separatizam - težnja za nacionalnim, političkim, ekonomskim i kulturnim odvajanjem i zatvaranjem u odnosu na veću državnu organizaciju, organizacijsku zajednicu i sl.

- Poznati su separatistički pokreti u:
- Španjolskoj (baskijski, galicijski, katalonski),
- Ujedinjeno Kraljevstvo(sjevernoirski, škotski),
- Gruziji (abhaski, južnoosetski),
- Rusiji (čečenski),
- Francuskoj (korzički) i dr.

Regionalni radikalizam

- Želi brzu i korjenitu promjenu što se tiče statusa regije pa pruža snažan otpor centralizmu države.
- U tom slučaju naglašava se regionalna nacionalna posebnost, pa stabilnost države može biti znantno narušena takvim zahtjevima.
- I radikalizam i separatizam utječu na **promjenu granica**.

Federalizam

- Tu se misli na udruživanje više samostalnih članica u jednu jedinstvenu cjelinu.
- **Obilježje federacije** – Ustavom su propisane nadležnosti federalnih jedininica i središnje države (npr. u SAD-u) dok suverenitet pripada savezu.
- Savezna vlast vrijedi na cijelom teritoriju.
- Dobri primjeri federalnih država, osim SAD-a, su Njemačka i Švicarska.
- Manje su dobri primjeri Belgije i BiH.

OBLICI DRŽAVNIH UREĐENJA

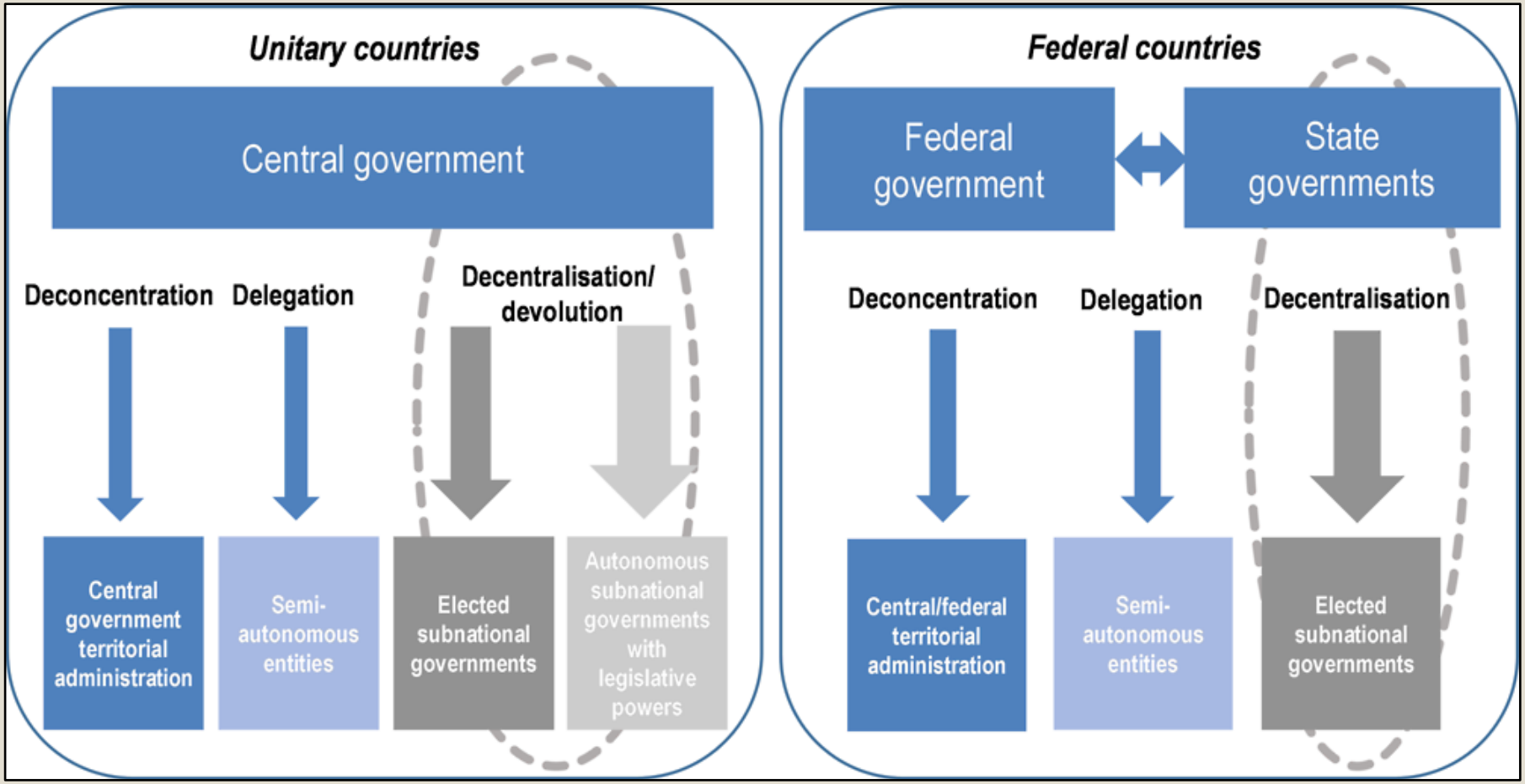

Sl.17. Federalne i unitarne države – struktura i upravljanje

Izvor: https://www.oecd-ilibrary.org/sites/53013b71-en/index.html?itemId=/content/component/53013b71-en

DRŽAVE U SVIJETU PREMA POLITIČKOM UREĐENJU

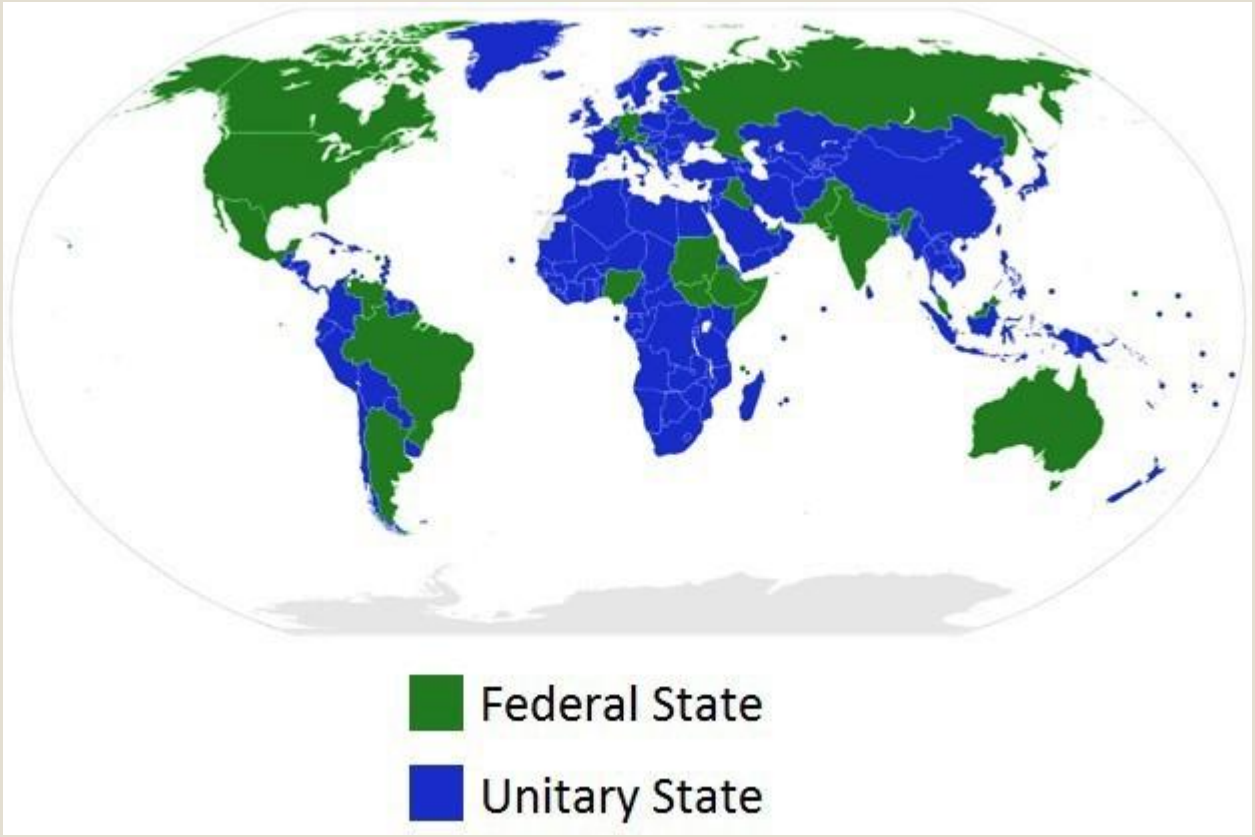

- Najveći dio država u svijetu su **unitarne države**.
- Neke od najvećih država – poput SAD-a, Kanade, Brazila i Rusije su federalne države.
- Njihovo ustrojstvo je i posljedica njihove veličine tj. veličine teritorija.

Sl. 18. Unitarne i federalne države u svijetu

Izvor: https://humangeography.pressbooks.com/chapter/4-1/

Zaključak

- Informacije i komunikacija danas toliko određuju društvo da se i pozicijska vrijednost države mora mjeriti po tome kako se ponaša s tim resursima.

- Kao teritorijalna forma država je glavni „građevinski blok" svjetske političke karte koja se stalno mijenja.

- Države ostaju forme političkog autoriteta u modernom svijetu.

Literatura i izvori

- Alkharafi, N., Alsabah, M., 2025: Globalization: An Overview of Its Main Characteristics and Types, and an Exploration of Its Impacts on Individuals, Firms, and Nations, Economies 13, 19; https://doi.org/10.3390/economies13040091
- Barišić, P., 2008: *Does Globalisation Threaten Democracy?, Synthesis Philosophica*, 46/2, 297-303.
- Dicken, P., 2003: *Global shift: Reshaping the global economic map in the 21st ct*., The Guilford Press, p. 632.
- Galić, B., 2000: Paradoksi globalizacije i multipolarni svijet, *Soc. Ekol*., 9(3); 163 - 174.
- Gabrić M., Makovac, P., 2016: Globalizacijski procesi i buduća faza razvoja kapitalizma, *Tranzicija,* god. XVIII, br. 38.
- Grande, E., 2002: Od nacionalne države do transnacionalnog režima politike – državna upravljačka sposobnost u globalizacijskom razdoblju, *Politička misao* XXXIX, 2, 92 - 105.
- Huntington, S., 1996: *Sukob civilizacija*, www.stratfor.com.
- Jagić, S., Vučetić, M., 2012: Globalizacijski procesi i kultura, *Acta Iadertina*, 9, 15 - 24.
- Kaluđerović, Ž., 2008: Poimanje globalizacije, *Filozofska istraživanja*, 113/29, 15 - 29.
- Karlić, I., 2009: Dvoznačnost fenomena globalizacije, *Filozofska istraživanja*, 113, god. 29, 87 - 106.
- Lozina, D., 2006: Globalizacija i suverenitet nacionalne države, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 43 (1), 17 – 41.
- Milardović, A., 1999.: *Globalizacija*, Pan Liber, Osijek-Zagreb-Split.
- Pažanin, A., 2009: Globalizacija i politika, *Politička misao*, 46 (1), 49 - 58.
- Režan, P., 2012: Vodi li globalizacija „sukobu civilizacija?“, *Acta Iadertina*, 9, 33-46.
- Tucak, I., 2007: Globalizacija i državni suverenitet, *Hrvatska javna uprava*, god. 7/1, 139 - 170.
- Global Terrorism Index 2019, Institute For Economics and Peace, https://www.euronews.com/2020/01/16/global-terrorism-index-europe-and-mena-director-discusses-latest-report
- OECD, https://www.oecd-ilibrary.org/sites/53013b71-en/index.html?itemId=/content/component/53013b71-en

Preporuke za daljnje čitanje

- Ali, T., 2010: *Sukob fundamentalizama*, Profil, Zagreb
- Jalata, A., 2011: Terrorism from Above and Below in the Age of Globalization, *Sociology Mind*, Vol.1, No.1, p. 1-15.
- Milardović, A., 2004: *Pod globalnim šeširom, Društva i države u tranzicji i globalizaciji*, Centar za politološka istraživanja, Zagreb
- Rizman, R., 2014: *Globalizacija i autonomija*, Politička kultura - Nakladno istraživački zavod, p. 258.
- Zimmermann, E., 2011: Globalization and terrorism, *European Journal of Political Economy*, 27., p. 5252-5161., www.elsevier.com

Zahvaljujem na pažnji